

ADOLATGA BAXSHIDA HAYOT MAMLAKAT VOSIQOVANING HAYOTI VA FAOLIYATI

Abdulhoshimov Jasurbek Odil o'g'li

*Toshkent davlat yuridik universiteti qoshidagi
M.S. Vosiqova nomidagi akademik litsey 2-bosqich*

4-guruh talabasi

abdulxoshimovjasurbek0177@gmail.com

+998 97 489 08 06

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonning huquqiy tizimini rivojlantirishga katta hissa qo'shgan Mamlakat Vosiqovaning hayoti va faoliyati yoritilgan. Uning ilmiy ishlari, davlat boshqaruvidagi faoliyati va adolat tamoyillarini joriy etishdagi sa'y-harakatlari tahlil qilinadi. Mamlakat Vosiqovaning yoshlarga o'rnak bo'luvchi fazilatlari, shuningdek, uning ilm-fan sohasidagi hissasi ham keng yoritiladi.

Аннотация: В статье освещена жизнь и деятельность Мамлакат Восиковой, внесшей значительный вклад в развитие правовой системы Узбекистана. Рассматриваются её научные труды, деятельность в сфере государственного управления и усилия по внедрению принципов справедливости. Также подробно описаны её качества, которые могут служить примером для молодёжи, и её вклад в науку.

Annotation: This article highlights the life and work of Mamlakat Vosiqova, who made a significant contribution to the development of Uzbekistan's legal system. It examines her scientific works, role in state governance, and efforts to implement the principles of justice. The article also discusses her exemplary qualities for the younger generation and her contribution to the field of science.

Kalit so'zlar: Mamlakat Vosiqova, huquqiy tizim, adolat, ilmiy meros, huquqiy islohotlar, yuridik ta'lim.

Ключевые слова: Мамлакат Восикова, правовая система, справедливость, научное наследие, правовые реформы, юридическое образование.

Keywords: Mamlakat Vosiqova, legal system, justice, scientific heritage, legal reforms, legal education.

Adolatga bo'lgan intilish har qanday jamiyatning taraqqiyotiga xizmat qiladi. Mamlakat Sobirovna Vosiqova butun umrini ana shu maqsadga bag'ishlab, O'zbekistonning huquqiy tizimini rivojlantirishda muhim rol o'ynagan. U o'zining ilmiy va amaliy faoliyati bilan nafaqat huquqshunoslik sohasida, balki davlat boshqaruvida ham chuqur iz qoldirgan.

Mamlakat Vosiqova 1924-yilda Toshkent shahrida oddiy dehqon oilasida dunyoga keldi. Uning otasi Sobir ota va onasi Lazokat opa oilani mehnat orqali boqishar, ammo bolalarining ta'lim olishini birinchi o'ringa qo'yardi. Bolalikdan bilimga chanqoqligi bilan ajralib turgan Mamlakat maktabni muvaffaqiyat bilan tamomlab, dastlab tibbiyot yo'nalishini tanladi¹. Vosiqovaning tibbiyot sohasini tanlashu ham uning jamiyatga foydasi tegishini istashi ham muhim jihatlardan biridir. U maktabni imtiyozli attestat tamomlab Toshkent tibbiyot insitutiga o'qishga imtihonsiz qabul qilinadi.

Biroq, o'lim va kasalliklar bilan bog'liq amaliyotdan cho'chib, u yuridik yo'nalishga o'tishga qaror qildi. 1942-yil 1 sentyabrdan Yuridik insitutda o'qishni boshlaydi. Mamlakat Vosiqova insitutda a'lo baholarga o'qiydi va "Stalin" stipendiyasiga muayassar bo'ladi. 1946-yil insitutni tugallaydi².

Vosiqova 1952-yilda Adliya vazirining o'rinbosari lavozimiga tayinlandi. Bu lavozimda u davlat organlari va sud tizimida islohotlar olib borib, adolat tamoyillarini joriy qilishda faol ishtirok etdi. Ayniqsa, "Qonun oldida barcha teng" degan tamoyilni amalga oshirishda qat'iyat bilan ishladi. Uning sa'y-harakatlari natijasida O'zbekistonda sud tizimi fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta'minlashda samarali ishlay boshladi.

Vosiqova ilmiy izlanishlar olib borishda ham katta yutuqlarga erishdi. Olimlarning fikricha, uning ilmiy ishlari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan va ko'plab huquqiy islohotlarning asosini tashkil etadi. Vosiqovaning ilmiy ishlari huquqshunoslik sohasida o'ziga xos yangilik bo'lgan. Ayniqsa, uning "Fuqarolik huquqi" darsligi huquqiy madaniyatni yuksaltirishda katta rol o'ynagan. Taniqli olim A.Saidov bu haqda shunday deydi: "Vosiqovaning ilmiy ishlari huquqiy tizimimizning poydevorini mustahkamladi va bugungi yuridik ta'limning asosi bo'lib xizmat qilmoqda." Bu fikr uning ilm-fan va ta'lim sohasidagi ulkan xizmatlarini yana bir bor tasdiqlaydi.

Mamlakat Vosiqovaning sud islohotlari va "Qonun oldida tenglik" tamoyilini amalda qanday qo'llaganini quyidagi misolda ko'rish mumkin. 1956-yilda unga kelib tushgan shikoyatda fuqaro Tixova boshqa bir fuqarodan kaltaklanganligini aytadi, ammo sudya aybdor "kommunist" ekani bois ishni ko'rishdan bosh tortadi. Vosiqova bu qarorni adolatsiz deb topib, sudning noto'g'ri qarorini bekor qilishni buyuradi. Bu holat Vosiqovaning kim bo'lishidan qat'i nazar, har bir fuqaro qonun oldida teng bo'lishini ta'minlashga qanchalik ahamiyat berganini ko'rsatadi.

¹ Умрдош, фикрдош ҳуқуқшунос олимлар – Икром Зокиров ва Мамлакат Восиқова ўқишлари / Илмий тўплам. – Тошкент: ЎзФА Давлат ва ҳуқуқ институти, 2024-йил 7-бет

² Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши "УЧ МАШХУР ЎЗБЕК АЁЛИ" - Toshkent. - 2022-йил 80-бет

Vosiqovaning huquqiy islohotlari hozirgi O‘zbekiston huquqiy tizimida muhim o‘rin tutadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev boshchiligida amalga oshirilayotgan huquqiy islohotlar ham Vosiqova tamoyillariga asoslanadi. U yaratgan qonunchilik asosi bugungi kunda jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirishda davom etmoqda.

Mamlakat Vosiqovaning faoliyati yosh avlod uchun namuna bo‘lib xizmat qiladi. Uning adolatparvarlik va fidoyilik fazilatlari yoshlarni huquqiy bilimga chanqoq qilishda muhim omil bo‘lib, huquqiy madaniyatni oshirishda yordam beradi. Yuridik ta‘limdagi darsliklari va ilmiy ishlari bugungi yoshlar uchun zarur manba hisoblanadi. Hozirgi yoshlar uchun uning amalga oshirgan har bir harakatini o‘rnak sifatida keltirishimiz maqsadga muvofiq va to‘g‘ri ishlardan deb bilamiz.

Davlatimizning faxrli insonlari Vosiqovaning huquqiy islohotlardagi rolini yuqori baholashadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev uning mamlakat taraqqiyotidagi hissasini e‘tirof etib, “Adolat va qonun ustuvorligi yo‘lidagi xizmatlari unutilmas” deb ta’kidlagan. Akademik A.Saidov esa uni “O‘zbekiston huquqiy maktabining buyuk olimasi” deya ta’kidlashi ham bejizga emas balki, uning amalga oshirgan say-harakatlari maqtovga muvofiqdir.

Mamlakat Vosiqova sud, notarial idoralar, Zaks va boshqa tashkilotlarda ishlash uchun o‘rta maxsus yuridik ta‘lim olgan kadrlar tayyorlab beradigan yuridik texnikum ta‘sis etishga katta ehtiyoj borligini asoslab Ministrlar Soveti raisiga yuridik texnikum tashkil etish lozimligi to‘g‘risida xat yozadi. Bu sa’y-harakatlari o‘z samarasini berib, 1977 yil-da Toshkentda yuridik texnikumi ta‘sis etilib, yoshlarni o‘qishga qabul qilishni boshlaydi. Toshkent viloyat sudi yangi binoga ko‘chgani uchun uning eski binosi ta‘mirlanib, yuridik texnikumi ixtiyoriga beriladi³.

Mamlakat Vosiqovaning hayoti va faoliyati adolatga baxshida bo‘lgan. Uning ilmiy ishlari, davlat boshqaruvidagi roli va yoshlarga ko‘rsatgan ibrati bugungi kunda ham dolzarb bo‘lib qolmoqda. U yaratgan huquqiy asoslarga tayangan holda O‘zbekiston huquqiy tizimi yanada rivojlanmoqda. Vosiqova nafaqat huquqshunos, balki adolat va ilm-fan fidoyisi sifatida ham yodda qoladi.

Mamlakat Vosiqovaning faoliyati nafaqat milliy miqiyosda balki xalqaro miqiyosda ham o‘z o‘rni va ahamiyatiga ega. UNESCO tomonidan tan olinishi Mamlakat Vosiqovaning xalqaro e‘tirofi uning UNESCOning "Dunyoga mashhur ayollar" ro‘yxatiga kiritilishi bilan tasdiqlangan. Bu e‘tirof uning ilmiy ishlari va huquqiy faoliyatining xalqaro maydonda tan olinganini bildiradi. Uning yutuqlari, nafaqat O‘zbekiston, balki boshqa davlatlar uchun ham huquqiy bilim va adolatni targ‘ib qilishda katta ahamiyat kasb etdi. Ushbu misollar va tahlillar Mamlakat Vosiqovaning huquqiy tizimga qo‘shgan ulkan hissasini va yoshlar uchun ibrat bo‘lgan

³ Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши “УЧ МАШХУР ЎЗБЕК АЁЛИ” - Toshkent. - 2022-yil 110-bet

hayot yo‘lini yanada aniqroq ko‘rsatadi. Agar yana qo‘shimcha ma‘lumot kerak bo‘lsa, aytishingiz mumkin. 1994-yil “Shuhrat” medali bilan taqdirlanadi⁴.

So‘zimiz yakunida shunu ta’kidlashimiz mumkinki, Mamlakat Vosiqova bosib o‘tgan hayot yo‘li va faoliyatidan shuni ko‘rishimiz mumkinki, uning faoliyati hozirgi bizdek bo‘lajak huquqshunoslar uchun qandaydir ma’noda o‘rnak olishimiz lozim bo‘lgan shahs sifatida ko‘z oldimizga kelishi kerakligini har birimiz anglab olishimiz muhim ahamiyatga molik masala desak mubolag’a bo‘lmaydi. Uning iqtidorli ayol ekanligi uning yoshligidan shuningdek, butun umri davomida hayoti va faoliyatida aks etganligini ko‘rishimiz mumkin. Taklif sifatida aytishimiz mumkinki, Mamlakat Vosiqovaning faoliyati va yaratgan ilmiy merosini o‘rganishni barcha toifadagi shahslarga tag‘ib qilishimiz lozim. Holbuki har bir sohada Vosiqovadek yoshlarni tarbiyalashga targ‘ib qilish davlat organlar faoliyatining asosiy maqsadlaridan biri qilib belgilash muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. "И.Зокиров ва М.Восиқова ўқишлари" конференция материаллари, 2024. 598 bet.
2. Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши “Uch mashhur o‘zbek ayoli” - Toshkent. - 2022-yil. 209 bet.
3. https://uzpedia.uz/pedia/mamlakat_vosiqova

⁴ https://uzpedia.uz/pedia/mamlakat_vosiqova